

Review article

Jean-Jacques Rousseau'yu Konu Alan ve Web Of Science'ta Taranan Makaleler Üzerine Bir İçerik Analizi

A Content Analysis of Articles on Jean-Jacques Rousseau Indexed in Web of Science

İlayda Gürsoy Kızılaslan *

Department of Pre-School Education, Faculty of Education, University of Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Eğitime katkılarıyla öne çıkan düşünürler üzerine yapılan akademik çalışmalar son yıllarda giderek artmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın temel amacı Jean Jacques Rousseau'yu ele alan makaleleri inceleyerek, bu çalışmaların yöntemleri, konu alanları, atıf bilgileri ve kavramsal temaları hakkında betimsel bir içerik analizi sunmaktır. Çalışma kapsamında, Web of Science veri tabanında yapılan literatür taraması sonucunda Rousseau'yu konu alan toplam 25 makaleye ulaşılmıştır. Bu makaleler, doküman analizi tekniği ile sistematik bir biçimde değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde belirlenen kategoriler doğrultusunda araştırmalar Microsoft Office Excel programı kullanılarak sınıflandırılmış ve çözümlenmiştir. Verilerin analizi, frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler aracılığıyla yapılmış; elde edilen bulgular görsel olarak şekiller halinde sunulmuştur. Böylece Rousseau'ya ilişkin araştırmaların hangi yöntemleri daha sık kullandığı, hangi konu başlıkları üzerinde yoğunlaştığı ve bilimsel alandaki görünürlüğünün atıf verileriyle nasıl şekillendiği ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, bu çalışma Rousseau üzerine yapılan araştırmaların eğilimlerini bütüncül bir bakış açısıyla betimlemekte ve alana yönelik mevcut literatürün kapsamlı bir haritasını çıkarmaktadır. Ayrıca, gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterecek tematik ve metodolojik bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Jean – Jacques Rousseau, İçerik Analizi, Erken Çocukluk Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi

Abstract

In recent years, academic studies focusing on influential thinkers who have contributed to education have been steadily increasing. Within this context, the main purpose of the present study is to provide a descriptive content analysis of articles addressing Jean Jacques Rousseau, with a particular focus on their methods, subject areas, citation information, and conceptual themes. For this purpose, a literature review was conducted in the Web of Science database, resulting in the identification of a total of 25 articles directly related to Rousseau. These articles were systematically examined using the document analysis technique. During the analysis process, the studies were categorized and evaluated with the aid of Microsoft Office Excel, according to predefined categories. The data were analyzed through descriptive statistics such as frequencies and percentages, and the results were visually presented in the form of figures. Through this approach, the study revealed which research methods are most frequently employed, which subject areas are most commonly emphasized, and how Rousseau's visibility in the academic field is reflected in citation data. In conclusion, this study provides a comprehensive overview of research trends concerning Rousseau, mapping the scope of the current literature. Furthermore, it offers a thematic and methodological framework that may guide future research in the field.

Keywords: Jean – Jacques Rousseau, Content Analysis, Early Childhood Education, Pre-school Education

Received: 22 September 2025 * **Accepted:** 27 November 2025 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jpee.2025.1398.3>

* Corresponding author:

İlayda Gürsoy Kızılaslan, Dr. in the Department of Pre-School Education, Faculty of Education, University of Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye. Her research interests include the Early Childhood Education. She has lived, worked, and studied in Çanakkale, Türkiye.
Email: ilaydagursoy@comu.edu.tr

GİRİŞ

Türkiye’de ve Dünya’da eğitime yön vermiş ve hala da vermekte olan isimlerin başında Jean-Jacques Rousseau gelmektedir. 1712 yılında doğan Rousseau, 56 senelik yaşamına başta eğitim ve siyaset olmak üzere birçok alanda eserler sığdırmıştır. Hayatı boyunca bir gün dahi eğitim alma fırsatı olmayan Rousseau yaşadığı dönemin ötesinde eserlerini ve fikirlerini topluma sunmuştur. Jean-Jacques Rousseau, Cenevre’de dünyaya gelmiş ve dünyaya geldikten 3 gün sonra annesini kaybetmiştir. Bir süre babası ile yaşadktan sonra babasının şehir değiştirmek zorunda kalması nedeni ile Rousseau Bossey’de bir bakım evine yerleştirilmiştir. Rousseau burada doğayı keşfetmiş ve özgürlük duygusu ile tanışmıştır. Günümüzün eğitim sistemini aydınlatan, siyasi gelişmelere ışık tutan görüşlerinin temelini Bossey’de doğanın içinde oluşturmaya başlamıştır (Damrosch, 2011).

Çocukluğundan, yazmayı bıraktığı ana kadar yaşadığı olumlu ya da olumsuz anıların izlerini eserlerinde ve düşüncelerinde görmek mümkündür. Eğitime yönelik olan ilk ve tek eseri Emile’de, Rousseau öğretmen rolü üstlenmiş ve hayalinde yarattığı Emile’i ideal çocuk yetiştirme görüşüne göre eğitmiştir (Rousseau, 2009). Emile, aradan yaklaşık 250 yıl geçmiş olmasına rağmen değeri durmadan artan bir eser olarak eğitim dünyasına ışık tutmaktadır. Çocuğun eğitiminde doğanın önemi, eğitimde yapılandırmacılık, yaparak-yaşayarak öğrenme, keşfederek öğrenme, doğa durumunda insan kavramları Rousseau’nun fikir babası olduğu kavramlardır (Oelkers, 2002).

Rousseau’nun tüm dünyayı etkilemeyi başaran, Fransız İhtilali’nin büyük ölçüde yönünü belirleyen özelliği ise siyasi görüşleridir. Rousseau’nun felsefesinin temel öğeleri, doğa durumunda insan, toplumsal sözleşme, genel irade ve yurttaştır (Rousseau, 1989). Onun eğitim ve siyaset başta olmak üzere felsefesi doğa üzerine kurulmuştur. Rousseau’ya göre, doğa durumunda tüm insanlar eşittir ve özgürdür. Siyaset alanında yazmış olduğu “Toplum Sözleşmesi” adlı eser pek çok ülkenin yönetim tarzını belirlerken yararlandığı bir kaynak olmuştur (Damrosch, 2011). Rousseau eserinde; ideal devleti, yönetim sistemini, halk ve yönetim arasındaki sözleşmenin nasıl olması gerektiğini kaleme almıştır. Yaşadığı dönemde vurguladığı devlet yönetim sistemi günümüzde hala geçerliğini korumakta ve ülkelerin siyasi bakış açılarına ışık tutmaktadır (Akagündüz, 2012). Rousseau’yu diğer düşünürlerden ayıran özelliklerinden biri, modernliğin doğa durumundaki insanı yozlaştırdığına inanması ve akıl yerine duygulara yaptığı vurgudur. Yaşadığı dönemde aykırı bir hareket olarak ortaya çıkan aydınlanmaya aykırı biri olarak Rousseau kendini göstermektedir. Oysa bugün kendisi aydınlanma döneminin önde gelen düşünürleri arasında gösterilmektedir (Canbulut, 2018). Silier (2016), Rousseau’nun Aydınlanma felsefesi geleneğinin içinden gelmesine rağmen, ilk kapsamlı uygarlık eleştirisini yapmış olmasını Rousseau’nun ayırt edilebilir yönü olarak tanımlamıştır. Rousseau’nun aydınlanmaya getirdiği eleştiri onu döneminin hem içinde hem dışında kılmaktadır (Canbulut, 2018).

Rousseau hayatının bir döneminde soylu bir ailenin çocuklarına öğretmenlik yapmıştır. Fakat öğretmenlikte başarısız olduğunu fark ettikten sonra, bölgede bulunan fikirlerin açıkça paylaşılabildiği,

hobilerin edinilebildiği bir topluluğa katılmıştır. Rousseau bu toplulukta müziğe ilgi duymaya başlamış ve ilk opera eserini yazmıştır (Rousseau, 2003). Rousseau'nun müziğe karşı ilgisi uzun yıllar devam etmiş ve opera başta olmak üzere tiyatro oyunları da kaleme alarak sahneleme çabaları olmuştur (Damrosch, 2011).

Rousseau'nun küçük yaşlardan itibaren şehir hayatından çıkıp köy yaşamına geçmesi ile doğa Jean-Jacques için vazgeçilmez bir hal almıştır. Eğitime bakış açısını bu doğrultuda yönlendirmiş, siyasi görüşlerinde sık sık doğayı vurgulamış, sanat eserlerine doğaya karşı olan sempatisini yansıtmıştır (Özdağ, 2012). Ona göre insanların tek kaygısı fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesidir. İnsan doğa durumunda olduğunda, ihtiyaçları ellerinin hemen altında olduğundan mutsuz olmaları için bir neden yoktur. Bu nedenle doğa durumundaki insan her zaman mutludur, suç ile tanışmamış ve her türlü baskıdan uzaktırlar (Rousseau,1970). Rousseau çocukların 12 yaşına kadar doğal eğitim alması gerektiğini, 12 yaşından sonra örgün eğitim ile tanışması gerektiğini vurgular. Çocuğun duyuları yoluyla öğrenmesini, doğada zaman geçirmesini ve yaşayarak öğrenmesini eğitimin ideali olarak tanımlar (Rousseau, 2009). Bilginin doğrudan verilmemesi, çocuğun bilgiye kendisinin ulaşmasını ve öğretmenin rehber olmasını savunması ile yapılandırmacılık kuramına temel oluşturmuştur. Günümüz eğitim sisteminde, öğretimin her kademesinde Rousseau'nun fikirlerinin yansımalarını görmek mümkündür.

Rousseau, modern antropolojinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmuş, ilk kez otobiyografi türünde eser vermiş ve günümüze kadar ulaşabilen düşündürücü bir eğitim kavramı ortaya koymuştur. Rousseau bakış açıları ile büyük bir etki yaratmış olmasına rağmen herhangi bir ekol kurmamış ve yazılarını yayımladığına sonradan pişman olmuştur (Rousseau, 2003). Eserleri, son derece ilgi çekici olsa da, döneminde ve aynı dönemde yaşamamış insanların birçoğunun çelişki olarak nitelendirdiği paradokslarla doluydu. Rousseau da paradokslarla dolu bir yaşam sürdüğünün ve bu durumu eserlerine yansıttığının farkındaydı (Rousseau, 2009). Hayatının genellikle zorluklarla ve sıkıntılarla dolu olması, Rousseau'yu daha derin bir anlam arayışına yöneltmiştir (Damrosch, 2011). Hayatının sonlarına doğru daha çok paranoyaya yönelik davranışlar sergilemesine rağmen eserleri toplumsal sağduyu ve muhakeme bakımından başarılı örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Rousseau, 2003).

Ülkelerin eğitim alanında ilerleyebilmesi ve bu doğrultuda kendilerine yönelik yeni bir eğitim sistemi oluşturabilmenin ve uygulamaya koyabilmenin en önemli noktalarından biri, eğitim alanında yapılmış akademik çalışmaları, güncel gelişmeleri yakından takip etmektir. Yapılan çalışmaların sonuçlarının paylaşılması alandaki bilgi birikiminin artmasında ve bilginin bir sonraki nesle aktarılmasında çok önemli katkı sağlayacaktır (Göktaş ve ark., 2012). Araştırmaların sayıca çok olması kadar, niteliğinin de yüksek olması gerekmektedir. Bu çalışma literatürde Jean-Jacques Rousseau ile ilişkilendirilmiş makalelerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi bakımından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, 2000-2024 yılları arasında yapılmış, Jean Jacques Rousseau'yu konu alan ve Web of Science veri tabanında en çok atıf alan 25 makaleyi çeşitli değişkenler açısından sistemli bir şekilde incelemektir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yayınlanan makalelerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Yayınlanan makalelerin yazar sayılarının dağılımı nasıldır?
3. Yayınlanan makalelerde, çalışma alanlarının dağılımı nasıldır?
4. Yayınlanan makalelerin yayınlandıkları dergilere göre dağılımı nasıldır?
5. Yayınlanan makalelerin modellerine göre dağılımı nasıldır?
6. Yayınlanan makalelerin veri analiz yöntemine göre dağılımları nasıldır?
7. Yayınlanan makalelerin yayınlandığı dergilerin index dağılımları nasıldır?
8. Jean Jacques Rousseau ile ilgili makalelerin temel bulguları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmada Jean-Jacques Rousseau'yu konu alan makaleler incelenirken nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların ve algıların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel süreçlerin izlendiği araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

İçerik analizi; görünen ya da var olan içeriğin nesnel, sistematik ve nicel yollardan betimlenmesine denmektedir (Bilgin, 2014). Böylece belirli bir alan ve konu ile ilgili genel eğilimleri ve yönelimleri ortaya koymak mümkün olmaktadır. Bu araştırma kapsamında, alan yazında 2000-2024 yılları arasında Jean-Jacques Rousseau'yu konu alan makaleler betimsel olarak incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evreni 2000-2024 yılları arasında Jean Jacques Rousseau'yu konu alan makalelerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise amaçsal örneklemenin çeşitlerinden, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırmacı tarafından belirlenen belli ölçüt ya da ölçütlerin kullanılması ile yapılan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışmanın birinci ölçütü olarak, araştırmada kullanılacak makalelerin Web of Science veri tabanında yer alan ve tam metin olarak görüntülenebilen makaleler olması, ikinci ölçüt olarak makalelerin 2000-2024 yılları arasında yayınlanmış olması, üçüncü ölçüt olarak Jean Jacques Rousseau'yu konu alıyor olması ya da anahtar kelimeler bölümünde Jean Jacques Rousseau isminin yer alıyor olması, dördüncü olarak ise Web of Science veri tabanında en çok atıf alan 25 makale olmasıdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma örneklemine dâhil edilen Jean-Jacques Rousseau’yu konu alan toplam 25 adet çalışmanın analiz edilmesinde 7 araştırma sorusu kullanılmıştır. Bu soruların her biri araştırmada kullanılan içerik analizi yönergesi için bir “tema” olarak değerlendirilmiştir. Hazırlanan sorular geçerlilik için bilimsel araştırma yöntemleri dersini veren 1 öğretim üyesinin uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşü alınan öğretim üyesi soruları uygun bulmuş, herhangi bir düzeltme ya da başka soru önermemiştir. Elde edilen veriler yayın sınıflama formuna işlenmiş ve içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinin yapılmasında MS Office Excel programı kullanılmıştır. Bulgular frekans, yüzde ve şekil olarak hesaplanıp, tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Verilerin Kodlanması ve Çözümlemesi

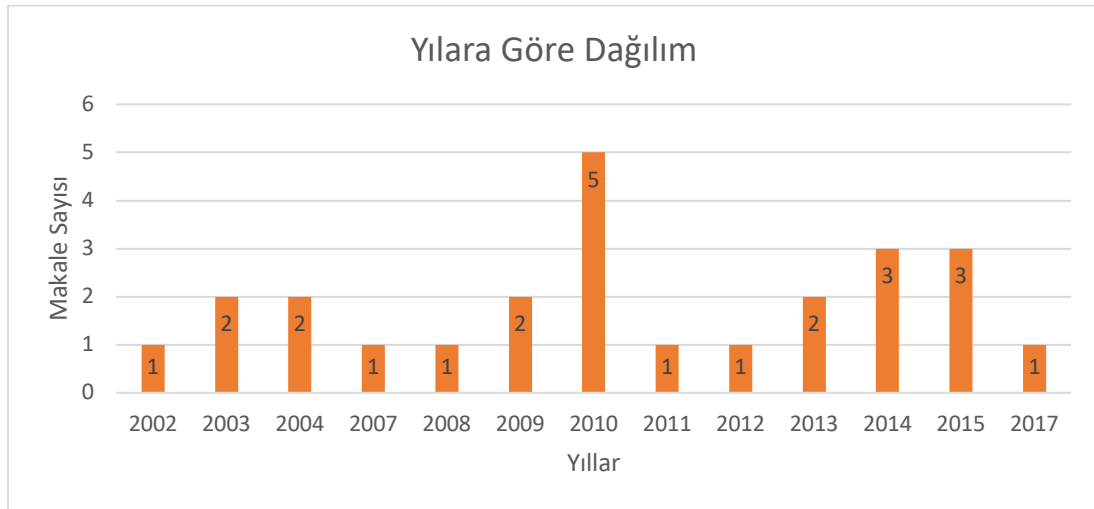
Veriler, Jean-Jacques Rousseau’yu konu olarak gerçekleştirilen 25 çalışmanın analiz formunda yer alan 7 soru çerçevesinde kodlanmıştır. Kodlanan verilerin çözümlemesi için MS Office Excel programı kullanılmıştır. Bu amaçla, öncelikle 7 soruyla sorgulanan bütün tema ve alt temalar belirlenerek MS Office Excel programına aktarılmıştır. Daha sonra, ilgili tema veya alt temanın çalışmalarda mevcut olup olmadığına bakılmış ve bu temaların kaç kez tekrarlandığı frekans (f) ve yüzde (%) olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada Jean-Jacques Rousseau’yu konu alan çalışmalar üzerinde çalışılmış, yapılan araştırmalar ışığında araştırma sorularına ilişkin olarak bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Aşağıda yer alan Şekil 1’de, Jean-Jacques Rousseau üzerine yapılmış 25 makalenin yıllara göre dağılımı yer almaktadır.

Şekil 1. Makalelerin yayınlandıkları yıllara göre dağılımı

Şekil 1'e göre 25 çalışmanın yıllara göre dağılımı şu şekildedir; 2002 yılında 1 çalışma (%4), 2003 yılında 2 çalışma (% 8), 2004 yılında 2 çalışma (%8), 2007 yılında 1 çalışma (%4), 2008 yılında 1 çalışma (%4), 2009 yılında 2 çalışma (% 8), 2010 yılında 5 çalışma (% 20), 2011 yılında 1 çalışma (% 4), 2012 yılında 1 çalışma (% 4), 2013 yılında 2 çalışma (% 8), 2014 yılında 3 çalışma (%12), 2015 yılında 3 çalışma (%12), 2017 yılında 1 çalışma (% 4) çalışma yapılmıştır. Ele alınan bu yıllarda en fazla çalışma 2010 yılında yapılmış, 2014 ve 2015 yılları ikinci sırada yer almıştır.

Çalışmaların Yazar Sayısına Göre Dağılımı

25 makalenin yazar sayısına göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

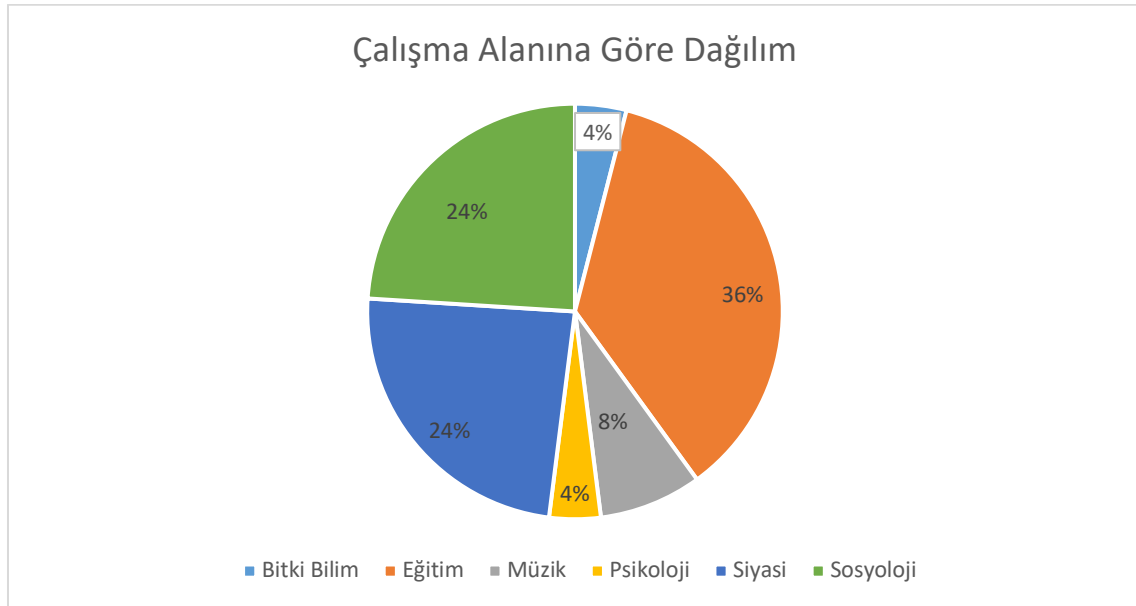
Tablo 1. Araştırmaların yazar sayısına göre dağılımı

Yazar sayısı	f	%
Tek yazarlı çalışma	22	88
İki yazarlı çalışma	2	8
İkiden fazla yazarlı çalışma	1	4

Tablo 1'e göre çalışmaların 22'sini (%88) tek yazarlı çalışmalar, 2'sini (%8) iki yazarlı çalışmalar, 1'ini (%4) ise ikiden fazla yazarlı çalışma oluşturmaktadır.

Çalışmaların Alanlara Göre Dağılımı

Jean Jacques Rousseau üzerine yapılan araştırmaların konu dağılımı; müzik, eğitim, bitki bilimi, psikoloji ve sosyoloji olarak belirlenmiştir. Aşağıda yer alan Şekil 2'de, Jean-Jacques Rousseau üzerine yapılmış 25 makalenin alanlarına göre dağılımı yer almaktadır.

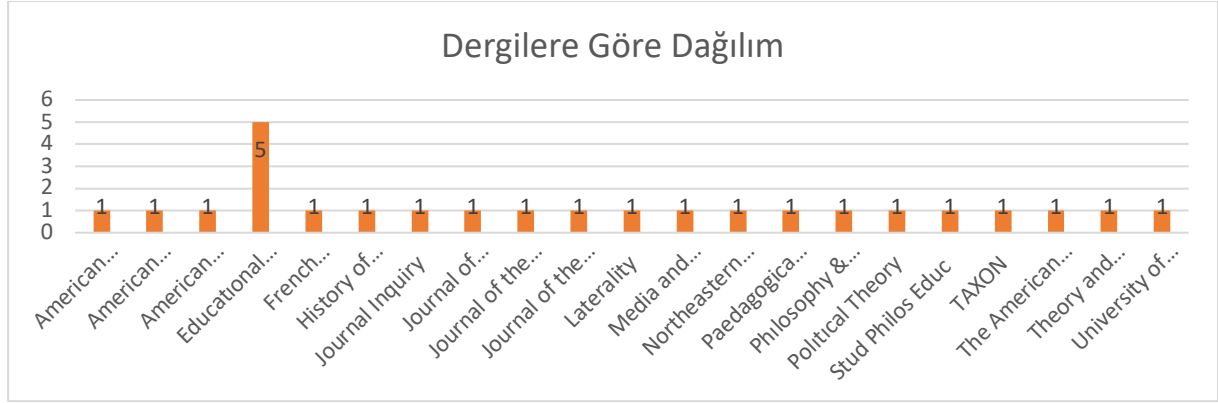

Şekil 2. Makalelerin yayımlandıkları çalışma alanlarına göre dağılımı

Şekil 2’de 25 makalenin çalışma alanına göre dağılımı gösterilmiştir. Bu çalışmaların 1’i (%4) bitki bilim, 9’u (%36) eğitim, 6’sı (%24) sosyoloji, 6’sı (%24) siyasi, 1’i (%4) psikoloji, 2’si (%8) ise müzik alanında yapılmış çalışmalardır.

Çalışmaların Yayınlandıkları Dergilere Göre Dağılımı

25 makalenin yayınlandıkları dergilere göre dağılımı Şekil 3 ve Tablo 2’de gösterilmektedir.

Şekil 3. Yayınlanan dergilere göre dağılımı

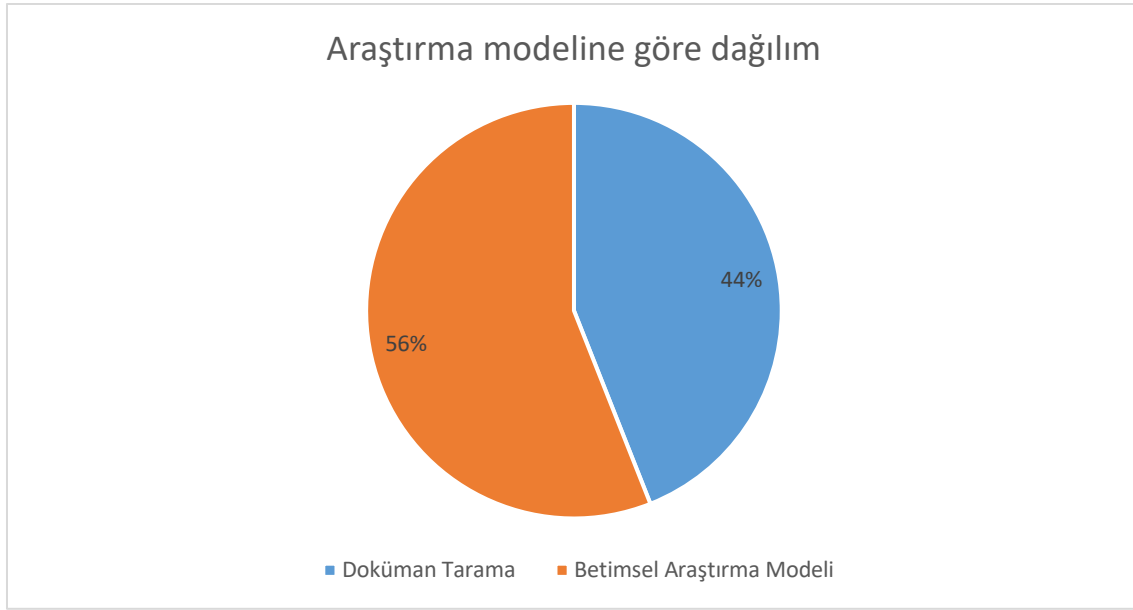
Tablo 2. Yayınlanan dergilerin frekans değerlerine göre dağılımı

Dergi Adı	f	%
Educational Theory	5	20
American Journal of Political Science	1	4
American Political Science Review	1	4
American Psychologist	1	4
French Historical Studies	1	4
History of European Ideas	1	4
Journal Inquiry	1	4
Journal of Philosophy of Education	1	4
Journal of the American Musicological Society	1	4
Journal of the History of Ideas	1	4
Laterality	1	4
Media and Communication Journal	1	4
Northeastern Political Science Association and Palgrave Macmillan Journals	1	4
Paedagogica Historical Journal	1	4
Philosophy & Social Criticism	1	4
Political Theory	1	4
Stud Philos Education	1	4
TAXON	1	4
The American Political Science Review	1	4
Theory and Research in Education	1	4
University of California Press	1	4

Jean Jacques Rousseau'yu konu alan 25 çalışmadan 5'i (%20) en fazla oranla Educational Theory dergisinde yayınlanmıştır. 1'i (%4) American Journal of Political Science, 1'i (%4) American Political Science Review, 1'i (%4) American Psychologist, 1'i (%4) French Historical Studies, 1'i (%4) History of European Ideas, 1'i (%4) Journal Inquiry, 1'i (%4) Journal of Philosophy of Education, 1'i (%4) Journal of the American Musicological Society, 1'i (%4) Journal of the History of Ideas, 1'i (%4) Laterality, 1'i (%4) Media and Communication Journal, 1'i (%4) Northeastern Political Science Association and Palgrave Macmillan Journals, 1'i (%4) Paedagogica Historica, 1'i (%4) Philosophical Inquiry, 1'i (%4) Political Theory, 1'i (%4) Study in Philosophy of Education, 1'i (%4) TAXON, 1'i (%4) The American Political Science Review, 1'i (%4) Theory and Research in Education, 1'i (%4) University of California Press dergilerinde yayınlanmıştır.

Çalışmaların Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

Aşağıda yer alan Şekil 4'te içerik analizi yapılan 25 makalenin araştırma modellerine göre dağılımları verilmiştir.

Şekil 4. Çalışmaların araştırma modellerine göre dağılımı

Şekil 4'e göre çalışmaların 11'i (%44) doküman tarama modeline göre, 14'ü (%56) betimsel araştırma modeline göre yapılmıştır.

Çalışmaların Veri Analizi Yöntemine Göre Dağılımları

25 makalenin verilerinin analiz yöntemine göre dağılımı Tablo 3'te gösterilmektedir.

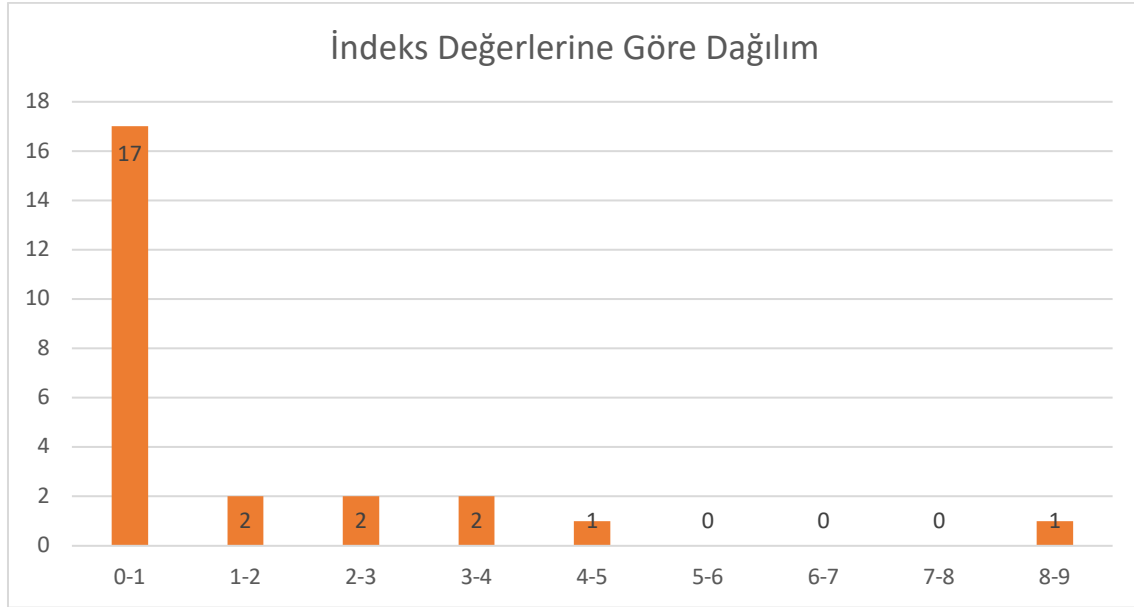
Tablo 3. Çalışmaların veri analizi yöntemine göre dağılımları

Ana Kategori	Alt Kategori	f	%
Nitel	Betimsel analiz	21	84
	İçerik analizi	4	16

Makalelerin 21'i (%84) betimsel analiz yolu ile, 4'ü (%16) ise içerik analizi yolu ile analiz edilmiştir.

Çalışmaların Yayımlandıkları Dergilerin İndeks Değerlerine Göre Dağılımları

25 makalenin yayımlandıkları dergilerin indeks değerlerine göre dağılımı Şekil 5'te gösterilmektedir.

Şekil 5. Dergilerin indeks değerlerine göre dağılımı

Makalelerin yayımlandığı dergilerden 17'sinin (%68) indeks değeri 0-1 arasında, 2'sinin (%8) indeks değeri 1-2 arasında, 2'sinin (%8) indeks değeri 2-3 arasında, 2'sinin (%8) indeks değeri 3-4 arasında, 1'inin (%4) indeks değeri 4-5 arasında, 1'inin (%4) ise 8-9 arasında yer almaktadır.

Jean-Jacques Rousseau Hakkındaki Makalelerin Temel Bulguları

Analizi yapılan 25 makaleden elde edilen temel bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Jean Jacques Rousseau hakkındaki makalelerin temel bulguları

Bulgular
Psikolojinin temel bir görevi, doğallığa giden yolu göstermektir.
Sınıflar, disiplinli sorgulamayı geliştirme ve kişisel gelişimi kolaylaştırma olarak iki işlevi olan bir ortamdır.
Rousseau şefkatli bir toplumu teşvik etmek istemiştir.
Eğitimcinin amacı, bireylerin kendi kendilerine yaşama dair ustalıklarını geliştirebilmeleri olmalıdır.
Sanat ve edebiyatın sağladığı ahlaki anlayışlar erdemli karakterin teşvik edilmesini desteklemektedir.
Polisin görünürlüğünü ve hesap verebilirliğini arttırmak toplumun kendisini daha güvende hissetmesini sağlar.
Temsili demokrasi, modern demokratik devletlerin merkezindeki halkın egemenliği ve vatandaşların ahlaki eşitliği ilkelerine aykırıdır.
Rousseau, şefkat ve diğer sosyal tutkular arasındaki karmaşık ilişki ve şefkat anlayışının getirdiği tehlikeler konusundaki farkındalığıyla şefkatin çağdaş savunucularının üstündedir.
Eğitim sürecine doğanın katılması mental yönden bireyi rahatlatır.
Rousseau kadınlar için siyasi hakları savunmamıştır.
Rousseau müzikal dönemsellik ve melodi formu oluşturmada müzik dünyasına ufuk açıcı bir katkı yapmıştır.
Çağdaş katılımcı demokrasinin, dengeli bir anayasa içinde kendi kendini güçlendirme özelliği vardır.
Eğitim günlük yaşantısında bireyin kullanmayacağı bilgilerden arındırılmalıdır.
Cumhuriyet ve demokrasi terimleri arasında belirsizlik vardır.
Rousseau'nun müzik teorisi ile sosyal ve politik teorisi arasındaki paralelliklerin karşılaştırılması ile müziğin politik bir model olduğu görülmektedir.
Sosyal etkileşime ve demokratik vatandaşların yetiştirilmesine öncelik verilmelidir.
John Dewey'in yaklaşımını sayesinde eğitsel uygulamalarda devam eden zorlukların üstesinden gelinebilir.
Edebiyat ve sanat kişiler arası yanlış bağlanmalara panzehirdir.
Öğrenmedeki yanlışlar genellikle öğrenme süreçlerindeki korku üzerinedir.
Erdemden yoksun bir toplumda adalet ve özgünlük uzlaştırılmaz.
Rousseau'nun Emile kitabındaki otorite konusundaki duruşu demokrasi görüşü ile örtüşmektedir.
Rousseau'nun özerklik anlayışı, kişinin kendisi için yargılama veya karar verme olarak tanımlanan çağdaş özerklik idealinden farklıdır.
Eğitim eşitsizliklerinin giderilmesi devlet politikaları ile ilişkilidir.
Naturalist eğitim bireyin özerkliği konusunda etmelidir.
Bitkilerin yetiştirilmesinde Coussarea lutea ve Schradera scandens adlı yeni karışımlar ortaya konmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, psikolojinin temel görevinin doğallığa giden yolu göstermektir; Sınıfların, disiplinli sorgulamayı geliştirme ve kişisel gelişimi kolaylaştırma olarak iki işlevi olan bir ortamdır; Rousseau şefkatli bir toplumu teşvik etmek istemiştir; Sanat ve edebiyatın sağladığı ahlaki anlayışlar erdemli karakterin teşvik edilmesini desteklemektedir; Polisin görünürlüğünü ve hesap verebilirliğini arttırmak toplumun kendisini daha güvende hissetmesini sağlar; Temsili demokrasi, modern demokratik devletlerin merkezindeki halkın egemenliği ve vatandaşların ahlaki eşitliği ilkelerine aykırıdır; Rousseau, şefkat ve diğer sosyal tutkular arasındaki karmaşık ilişki ve şefkat anlayışının getirdiği tehlikeler konusundaki farkındalığıyla şefkatin çağdaş savunucularının üstündedir; Eğitim sürecine doğanın katılması metal yönden bireyi rahatlatır; Rousseau kadınlar için siyasi hakları

savunmamıştır; Rousseau müzikal dönemsellik ve melodi formu oluşturmada müzik dünyasına ufuk açıcı bir katkı yapmıştır; Çağdaş katılımcı demokrasinin, dengeli bir anayasa içinde kendi kendini güçlendirme özelliği vardır; Eğitim günlük yaşantısında bireyin kullanmayacağı bilgilerden arındırılmalıdır; Cumhuriyet ve demokrasi terimleri arasında belirsizlik vardır; Rousseau'nun müzik teorisi ile sosyal ve politik teorisi arasındaki paralelliklerin karşılaştırılması ile müziğin politik bir model olduğu görülmektedir; Sosyal etkileşime ve demokratik vatandaşların yetiştirilmesine öncelik verilmelidir; John Dewey'in yaklaşımını sayesinde eğitsel uygulamalarda devam eden zorlukların üstesinden gelinebilir; Edebiyat ve sanat kişiler arası yanlış bağlanmalara panzehirdir; Öğrenmedeki yanlışlar genellikle öğrenme süreçlerindeki korku üzerinedir; Erdemden yoksun bir toplumda adalet ve özgünlük uzlaştıramaz; Rousseau'nun Emile kitabındaki otorite konusundaki duruşu demokrasi görüşünü ile örtüşmektedir; Rousseau'nun özerklik anlayışı, kişinin kendisi için yargılama veya karar verme olarak tanımlanan çağdaş özerklik idealinden farklıdır; Rousseau'nun özerklik anlayışı, kişinin kendisi için yargılama veya karar verme olarak tanımlanan çağdaş özerklik idealinden farklıdır; Eğitim eşitsizliklerinin giderilmesi devlet politikaları ile ilişkilidir; Natüralist eğitim bireyin özerkliği konusunda etmendir ve bitkilerin yetiştirilmesinde Coussarea lutea ve Schradera scandens adlı yeni karışımların ortaya konulduğu bulguları elde edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Jean-Jacques Rousseau'yu konu alan 25 makalenin içerik analizi gerçekleştirilmiş, elde edilen bulgular mevcut literatür ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Rousseau'nun eğitime, siyasete, doğaya ve bireyin gelişimine yönelik düşüncelerinin disiplinler arası yankıları analiz edilmiştir. Bu analizler hem Rousseau'nun fikirlerinin çağdaş akademik ortamda nasıl karşılık bulduğunu hem de bu fikirlerin hangi alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir.

İlk olarak, makalelerin yıllara göre dağılımı Rousseau'ya olan ilginin 2010 yılında zirveye ulaştığını ve sonraki yıllarda da istikrarlı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Bu durum, Rousseau'nun düşüncelerinin güncelliğini koruduğunu ve farklı dönemlerde akademik dünyada yankı bulmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Rousseau üzerine yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun eğitim alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuç, Rousseau'nun özellikle “Emile ya da Eğitim Üzerine” (2009) adlı eserinin eğitim felsefesi açısından sahip olduğu etkiyle tutarlıdır. Rousseau'nun yapılandırmacı eğitimin temellerini atan görüşleri – doğaya dayalı öğrenme, duyularla eğitim ve öğretmenin rehber rolü – günümüz eğitim anlayışıyla doğrudan ilişkilidir (Oelkers, 2002). Özellikle doğa temelli öğrenme yaklaşımının günümüz alternatif eğitim modellerinde (Montessori, Waldorf vb.) Rousseau etkisini taşıdığı görülmektedir.

Çalışmalarda sıklıkla vurgulanan bir diğer tema ise Rousseau'nun siyasal felsefesidir. Toplum Sözleşmesi (Rousseau, 1989) adlı eseri üzerinden yapılan analizlerde, Rousseau'nun halk egemenliğine dayalı doğrudan demokrasi anlayışı, çağdaş siyasal düzenler açısından hem bir ilham kaynağı hem de

eleştirel bir karşı duruş olarak ele alınmıştır. Bu görüş, Marks (2007) ve Douglass (2013) gibi araştırmacıların Rousseau'nun temsili demokrasilere yönelik eleştirilerini inceleyen çalışmalarında da görülmektedir.

Makalelerin metodolojik açıdan büyük oranda betimsel analiz ve doküman inceleme yöntemine dayandığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, Rousseau'nun düşünsel bir figür olmasından kaynaklanmakta olup, metin merkezli, teorik yorumlama esaslı araştırmaların ağırlığını açıklamaktadır. Ancak bu yöntemsel tekrarın aynı zamanda alandaki yöntemsel çeşitliliği sınırlandırdığı da gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, ileride yapılacak araştırmalarda Rousseau'nun fikirlerinin çağdaş eğitim uygulamalarıyla ilişkili olarak karma yöntemlerle incelenmesi, daha derinlemesine ve uygulamaya dönük sonuçlar ortaya koyabilir.

İçerik analizine dahil edilen çalışmaların yayımlandığı dergilerin çoğunlukla 0–1 indeks aralığında yer alması, çalışmaların daha çok alan içi (özellikle felsefe ve eğitim) sınırlı etki alanına sahip dergilerde yayımlandığını göstermektedir. Ancak bu durum, Rousseau'ya dair yapılan çalışmaların bilimsel niteliğini düşürmemekte; aksine çalışmalarda derinlikli teorik analizlerin ön planda olduğunu göstermektedir. Educational Theory, Philosophy & Social Criticism gibi yayınlar Rousseau düşüncesine yönelik derinlikli teorik tartışmaların yürütüldüğü platformlar olarak dikkat çekmektedir (Carr, 2014; Michaud, 2012).

Tematik bulgular açısından bakıldığında, doğa, bireysel özerklik, eğitimde özgürlük, duyguların önemi, otoriteye eleştirel yaklaşım ve toplumun ahlaki temelleri gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Rousseau'nun çağdaş eğitim kuramcılarının John Dewey (Dishon, 2017) ile benzerlik taşıyan yönleri, öğrenme süreçlerinde öğrencinin aktif rol alması gerektiği fikri, bu analizlerde vurgulanan ortak kavramsal temalardan biridir. Aynı şekilde Rousseau'nun doğallık ve içgüdüsel öğrenme vurgusu, Freire'nin (Paulo Freire) diyalojik eğitim anlayışıyla da karşılaştırılabilir (English & Stengel, 2010).

Rousseau'nun kadınların siyasi haklarına yönelik olumsuz tavrı ise analiz edilen çalışmalarda eleştirel bir bakışla değerlendirilmektedir (Rosenblatt, 2002). Bu yaklaşım, Rousseau'nun dönemsel sınırlılıklarını ortaya koymakla birlikte, günümüz değerleri ile çatışan yönlerine dair farkındalık geliştirmeye hizmet etmektedir. Bu tür eleştiriler, Rousseau düşüncesinin sadece idealize edilmeden, aynı zamanda eleştirel bir süzgeçten geçirilerek değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Bulgular, Rousseau'nun müzik, psikoloji ve botanik gibi disiplinlerle ilişkilendirilmiş çalışmalarının da bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, onun entelektüel çok yönlülüğünü ve modern disiplinler arası araştırmalara katkı sağlayabilecek yönlerini ortaya koymaktadır. Simon'un (2004) Rousseau'nun müzik teorisinin politik düşüncesiyle bağlantısını kurduğu çalışması, bu çok yönlülüğün önemli bir örneğidir.

Öğretmenler özelinde yapılan çalışmaların eksikliği ise önemli bir bulgudur. Rousseau'nun eğitim felsefesi öğretmen merkezli değil, öğrenci merkezlidir. Bu bağlamda, öğretmenlerin bu anlayışı içselleştirmesi ve sınıf ortamına taşıyabilmesi için özel eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu yönde yapılacak eylem araştırmaları, öğretmenlerin Rousseau pedagojisinden ne derece faydalandığını gözlemlemeye imkan sağlayabilir.

Bu çalışma, Jean-Jacques Rousseau'ya ilişkin 25 akademik makalenin içerik analizini yaparak alana disiplinler arası katkılar sunmuştur. Rousseau'nun eğitim, siyaset, doğa ve birey merkezli yaklaşımları hem teorik hem de uygulamalı çalışmalarda güçlü bir yer bulmaya devam etmektedir. Araştırmaların genel olarak nitel ağırlıklı olması, alandaki derinlikli bilgi birikimini ortaya koysa da, gelecek çalışmalarda nicel ve karma yöntemlerle desteklenmiş uygulamalı araştırmalara da ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Rousseau düşüncesinin bugünün dünyasında, özellikle de eğitimde, ne ölçüde yaşama geçirilebildiği, yapılacak saha çalışmaları ile daha net ortaya konabilecektir.

Ek Beyan

Katkı Oranları: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği İlkelerine Uygun Hareket Edildiğine Dair Metin: Makalenin tüm süreçlerinde JPEE'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akagündüz, S. Y. (2012). Uygarlığa yüz çeviren düşünür: Jean-Jacques Rousseau. *Özne Felsefe ve Bilim Yazıları Dergisi*, 17, 113-125.
- Akaydın, Ş. ve Çeçen, M. A. (2014). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi, *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198.
- Boyd, R. (2004). Pity's pathologies portrayed: Rousseau and the limits of democratic compassion. *Political Theory*, 32(4), 519-546.
- Brucato, B. (2015). The new transparency: Police violence in the context of ubiquitous surveillance. *Media and Communication*, 3(3), 39-55.
- Canbulut, T. (2018). Rousseau'da aile kavramı. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 481-498.
- Carr, D. (2014). The human and educational significance of honesty as an epistemic and moral virtue. *Educational Theory*, 64(1), 1-14.
- Carr, D. (2014). The human and educational significance of honesty as an epistemic and moral virtue. *Educational Theory*, 64(1), 1-14.
- Damrosch, L. (2011). *Jean-Jacques Rousseau huzursuz dahi*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Delprete, P. G. (2015). Typification and etymology of Aublet's Rubiaceae names. *Taxon*, 64(3), 595–624.
- Dishon, G. (2017). New data, old tensions: Big data, personalized learning, and the challenges of progressive education. *Theory and Research in Education*, 15(3), 272–289.
- Douglass, R. (2013). Rousseau's critique of representative sovereignty. *American Journal of Political Science*, 57(3), 735–747.
- English, A., & Stengel, B. (2010). Exploring fear: Rousseau, Dewey, and Freire on fear and learning. *Educational Theory*, 60(5), 521–542.
- Göktaş, Y., Hasançebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye'deki eğitim araştırmalarında eğilimler: bir içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 443-460.
- Harris, L. J. (2003). What to do about your child's handedness? Advice from five eighteenth-century authors, and some questions for today. *Laterality*, 8(2), 99–120.
- Jonas, M. E. (2010). When teachers must let education hurt: Rousseau and Nietzsche on compassion and the educational value of suffering. *Journal of Philosophy of Education*, 44(1), 45–60.
- Kohn, M. (2008). Homo spectator: Public space in the age of the spectacle. *Philosophy and Social Criticism*, 34(5), 467–486.
- Kruglanski, A. W., Bélanger, J. J., Orehek, E., Rey, U. and Carlos, J. (2013). Terrorism—A (Self) Love Story. *American Psychologist*, 68(7), 559–576.
- Lilti, A. (2008). The writing of paranoia: Jean-Jacques Rousseau and the paradoxes of celebrity. Representations. *University of California Press*, 103(1), 53–83.
- Marks, J. (2007). Rousseau's discriminating defense of compassion. *American Political Science Review*, 101(4), 727–739.
- Michaud, O. (2012). Thinking about the nature and role of authority in democratic education with rousseau's emile. *Educational Theory*, 62(3), 287–304.
- Mintz, A. I. (2012). The happy and suffering student? Rousseau's emile and the path not taken in progressive educational thought. *Educational Theory*, 62(3), 249–265.
- Morrison, T. G., Wilcox, B., Billen, M. T., Carr, S., Wilcox, G., Morrison, D. and Wilcox, R. T. (2011). 50 years of literacy research and instruction: 1961–2011. *Literacy Research and Instruction*, 50, 313-326.
- Neuhouser, F. (2011). Jean-Jacques rousseau and the origins of autonomy. *Inquiry Journal*, 54(5), 478–493.
- Oelkers, J. (2002). Rousseau and the image of 'modern education'. *Journal of Curriculum Studies*, 34(6), 679–698.
- Özdağ, C. (2012). 'Doğa' kavramının Rousseau'nun söylemindeki birliği. *Özne Felsefe ve Bilim Yazıları Dergisi*, 17, 47-62.
- Parsons, S. A. and Gallagher, M.A. (2016). A content analysis of nine literacy journals, 2009-2014, *Journal of Literacy Research*, 48(4), 446-502.
- Putterman, E. (2015). Agenda-Setting and Majority Rule. *American Political Science Association*, 97(3), 459–469.

- Rosenblatt, H. (2002). On the “misogyny” of Jean-Jacques Rousseau: The letter to d’Alembert in historical context. *French Historical Studies*, 25(1), 91–114.
- Rousseau, J. J. (1970). *Bilimler ve sanatlar üzerine söylev ve seçme düşünceler*. Cem Yayınevi.
- Rousseau, J. J. (1989). *Toplum anlaşması*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Rousseau, J. J. (2003). *İtirafı II*. Kaknüs Yayınları.
- Rousseau, J. J. (2009). *Emile ya da eğitim üzerine*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Silier, Y. (2016). *Özgürlük yanılması Marx ve Rousseau*. Yordam Kitap.
- Silvestrini, G. (2010). Rousseau, Pufendorf and the eighteenth-century natural law tradition. *History of European Ideas*, 36(3), 280–301.
- Simon, J. (2004). Singing democracy: Music and politics in Jean-Jacques Rousseau’s thought. *Journal of the History of Ideas*, 65(3), 433–454.
- Sobe, N. W. (2010). Concentration and civilisation: Producing the attentive child in the age of Enlightenment. *Paedagogical Historical*, 46(1), 149–160.
- Splitter, L. J. (2009). Authenticity and constructivism in education. *Studies in Philosophy and Education*, 28(2), 135–151.
- Taylor, V., Relsert, J. R., & Reisert, J. (2013). Justice, and Virtue in Taylor and Rousseau. *Palgrave Macmillan Journals*, 33(2), 305–330.
- Varışoğlu, B., Şahin, A., & Gökteş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1767-1781.
- Waeber, J. (2009). Jean-Jacques Rousseau’s “unité de mélodie.” *Journal of the American Musicological Society*, 62(1), 79–143.
- Woo, H., Goo, M., & Lee, M. (2015). A content analysis of research on disability: american counseling association journals between 2003 and 2013. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 44(4), 228-244.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Oelkers, J. (2002). Rousseau and the image of ‘modern education’. *Journal of Curriculum Studies*, 34(6), 679–698.
- Rosenblatt, H. (2002). On the “misogyny” of Jean-Jacques Rousseau. *French Historical Studies*, 25(1), 91–114.
- Rousseau, J. J. (2009). *Emile ya da eğitim üzerine*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Varışoğlu, B., Şahin, A., & Gökteş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1767–1781.